

Officiële opening 28e Ledencongres Breda

K.N.M.G.-voorzitter Dr. J. L. A. Boelen:

Individuele verantwoordelijkheid bepalende factor in gezondheidszorg

Dames en Heren, Het gebeurt niet zo vaak dat tweemaal achtereen dezelfde voorzitter van de K.N.M.G. bij de opening van het jaarlijkse ledencongres ongehinderd door de meningen van vele anderen kan spreken en misschien is dat maar goed ook. Na enkele jaren echter heb ik het idealisme en de argeloosheid van de beginner in dit métier nog niet verloren, al heeft de tand des tijds kleine wijzigingen aangebracht. Zo zal ik u meevoeren door een veld vol gedachten en een stroom vol verwachtingen.

In de wereld van vandaag heeft een wat droeve ondertoon bezit genomen van ons denken, ons handelen en onze verwachtingen. Aldus zou recentelijk zijn gebleken uit onderzoekingen die de opinies peilden en de meningen vroegen van een zoals gebruikelijk statistisch verantwoorde groep personen. Ik weet niet hoe het u hierbij vergaat, maar ik ben nog steeds van mening dat het gebruik van statistische methoden – waar het om mensen gaat – een belediging inhoudt van het individu. Ook vraag ik mij altijd af, wie dan wel om zijn of haar mening is gevraagd,

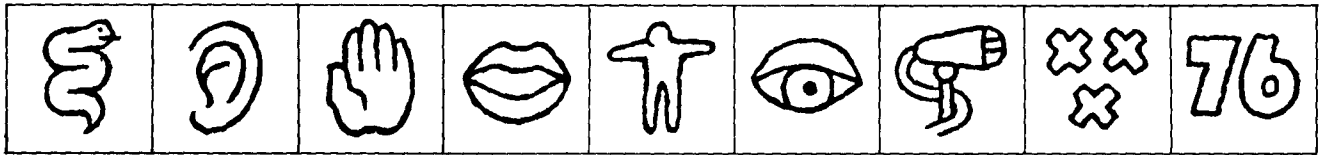

want mij is het in ieder geval nog nooit overkomen.

In mijn directe omgeving, waarvan ik graag wil toegeven dat deze selectief is samengesteld en misschien een beschermd en bevoorrecht karakter heeft, herken ik niet het klaarblijkelijk aangetoonde cultuurpessimisme en de

sombere beelden die worden geschilderd van onze toekomst kan ik daarin niet goed plaatsen. Er zijn redenen voor bezorgheid genoeg wanneer wij bepaalde ontwikkelingen gadeslaan in de samenleving, maar juist het herkennen van de te verwachten moeilijkheden is een prikkel om er wat aan te doen en daardoor de eerste voorwaarde voor een wending van de verwachtingen ten goede.

In onze omstandigheden, artsen werkende in de gezondheidszorg, betekent het een keur van mogelijkheden tot verbetering van de toekomst. Immers wij vervullen een centrale positie, welke ons enerzijds voor vele zaken verantwoordelijk doet zijn en haar beperking heeft in de relatie tot de ons omringende samenleving, maar anderzijds een wijds uitzicht biedt op datgene dat voor ons en om ons ligt en aanpassing en ontwikkeling behoeft. Het is een uitdaging voor elke arts er onder deze omstandigheden het beste van te maken. Wij doen dit – en ik heb dat gedurende de laatste vier jaar vooral zeer intensief mogen ervaren – in overgrote meerderheid en met een opti-

mistische verwachtingsvolle onder-
toon.

Behoudende, starre en tot polariseren geneigde personen zijn in onze beroepsgroep gelukkig sterk in de minderheid, hoewel moet worden gezegd dat zij het werk van de overige artsen er niet altijd gemakkelijker op maken. De enthousiast werkzame meerderheid laat zich hierdoor echter in haar groei niet remmen. Evenmin maken triviale zaken indruk op haar, mits de toename van de problematiek die samenhangt met de ingewikkelde structuur van onze samenleving en de toename van het gebrek aan grondstoffen, energie en middelen door een zorgzame overheid – nadat zij eerst voor zichzelf heeft gezorgd – zoveel mogelijk gelijkelijk onder een ieder wordt verdeeld. Elk individu levert zijn persoonlijke bijdrage in het besef van de ontoereikendheid van zijn kennis en de onvolmaaktheid van het stelsel waarin wij ons bevinden. Sprekend in de termen van dit congres doet iedere arts dit: *zo goed mogelijk!*

Eenheid

De afgelopen jaren is bij het verwezenlijken van de doelstellingen van de K.N.M.G. gestreefd naar het in harmonie oplossen van de aangeboden problematiek in het volle besef dat een wezenlijke verandering van de opstelling van de beroepsorganisatie van artsen noodzakelijk was en deze slechts zou kunnen worden bereikt wanneer in eenheid tot koerswijziging werd besloten. Dit streven naar eenheid in de artsenwereld werd niet ingegeven door het streven naar macht, maar door diepe bewogenheid met de bevordering der geneeskunst en het dienen van de gezondheidszorg.

De nadruk bij deze belangrijkste doelstellingen van de K.N.M.G. viel daarbij vooral op steeds verdergaande integratie met de samenleving. De K.N.M.G. heeft haar ivoren toren verlaten en zich op een ongewis pad begeven. Zij is hierdoor kwetsbaarder geworden, maar ook rijker. Zij is zich

bewust van haar grootse opdracht en zij is bereid de consequenties te aanvaarden.

Het voornaamste moment in deze beweging blijft de individuele activiteit, die zich niet laat beteugelen door de gecompliceerdheid van het systeem en het gebrek aan mankracht en middelen. Wellicht is nog niet iedere arts geheel en al doordrongen van deze belangrijke stap en bevangt hem de huiver voor het onbekende wanneer het tot hem doordringt. Het laat zich echter aanzien dat de K.N.M.G. onverdroten op deze weg zal voortgaan en daarmee naar mijn mening gevolg zal geven aan haar belangrijkste drijfveren.

Mijzelf was en is het nog een ongemeen genoeg de gelegenheid te hebben de dynamiek te richten en waar mogelijk te versnellen. Waar dit in de afgelopen periode op weerstanden stuitte van onbegrip of onwil, gaf het slechts aanleiding tot grotere activiteit en mogelijk daardoor meer effect. Uiteraard geschiedde dit alles – waar vele tere snaren beroerd kunnen worden – *zo voorzichtig en verstandig mogelijk!*

De afdeling Breda van de K.N.M.G. verstaat de stem van de tijd en kiest een thema dat aansluit bij het verwachtingsvolle karakter van de artsengemeenschap. Morgen zult u enkele eminente sprekers kunnen beluisteren, die ieder op hun eigen wijze zullen vertellen hoe zij de toekomst *zo zonnig mogelijk* of *zo zorgelijk mogelijk* zien. Hedenavond wil ik niet het riant opgeschoten gras voor hun voeten wegmaaien, maar zelf ben ik er van overtuigd dat een van de meest bepalende factoren voor het handhaven en verbeteren van de gezondheidszorg de individuele verantwoordelijkheid van de mens voor zichzelf is.

Een van de redenen voor bezorgdheid betreft het feit dat in onze samenleving door het toenemend aantal collectieve regelingen de persoonlijke verantwoordelijkheid dreigt af te nemen. Hierdoor krijgt men de neiging eigen problemen van korte of lange termijn, wanneer men deze herkent, op anderen af te wentelen en de zelfwerkzaamheid te

verminderen. Met andere woorden: men maakt het zich *zo gemakkelijk mogelijk!*

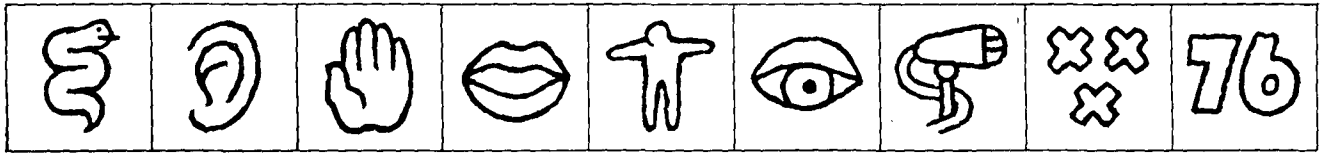
Vanzelfsprekend kan men een ruim begrip opbrengen voor onze zwakheden, maar helaas moet worden erkend dat de gemakkelijkste en de beste weg niet altijd identiek zijn. De oude Grieken zeiden het reeds bij monde van Heraclitos: Het is niet heilzaam al uw wensen vervuld te zien, ziekte leert u de waarde van gezondheid, het kwade de waarde van het goede, de honger de waarde van de verzadiging, inspanning de waarde van rust.

Emoties

Dames en Heren, Deze omgeving inspireert mij tot een naar het mij voorkomt te pastorale houding, maar u zult willen toegeven dat de gelegenheid te mooi is haar niet te gebruiken. Uw voorzitter mag immers bij de opening van een ledencongres in het bijzonder zichzelf zijn en toegeven aan zijn diepere emoties. Hij zal echter – wanneer ik hem goed ken – er de voorkeur aan geven *zo gewoon mogelijk* te doen.

In het licht van de toekomst straalt het schijnsel ons tegemoet van enkele praktische zaken die in bijzondere mate de aandacht zullen vragen van het kader in de K.N.M.G. De keuze hieruit is uiteraard bij deze bijeenkomst een persoonlijke en onvolledige, bescheiden toegestemd als wij zijn in onze kennis en mogelijkheden, alsook in de door de congrescommissie toebedeelde tijd. De vlijtige luisteraar en lezer moge ik daarom gaarne verwijzen naar onder meer inleidingen voor de Algemene Vergadering van de K.N.M.G., waarvan de laatste werd overschaduwd door de emoties welke het afbreken van zwangerschap bij ieder van ons oproept en door de oneigenlijke verdeeldheid die daarvan het gevolg is.

In toenemende mate word ik getroffen door het ervaren van de beperktheid waarmee niet alleen artsen, maar ook vele anderen hun beroep uitoefenen en op peil houden. Wat ons schijnt te

ontbreken is de voor het goed functioneren noodzakelijke schakeling tussen de verschillende beroepen en een voortgezette opleiding in georganiseerde vorm.

Anders gezegd: de ontwikkeling van een beroep in deze tijd leidt tot het isolement van de deskundigheid. De inhoud van een begrip krijgt voor ieder een andere betekenis en daardoor neemt het onderling begrijpen af en daarmee de neiging tot samenwerken en verdraagzaamheid.

Het gevolg is verdeeldheid, uitgerend op die gebieden die door verschillende disciplines moeten worden bestreken, en een eenzijdige ontwikkeling van de deskundigheid die geen rekening meer houdt met de ontwikkeling van de samenleving er om heen. Ieder van ons wenst het tegendeel en wellicht is in deze tegenstelling voor sommigen de bron gelegen van een wat meer zwaar-moedige beschouwing van de toekomst van de gemeenschap van mensen.

Beroepsopleiding

De K.N.M.G. heeft deze gang van zaken onderkend en zich tegen de stroom in positief en constructief opgesteld, hoewel dit blijkens ontwikkelingen van het afgelopen jaar nog niet geheel en al doorgedrongen schijnt te zijn tot allen die in dezelfde sector een rol spelen.

Het is vanzelfsprekend dat deskundigheid niet kon worden gemist en in dit opzicht is het niet altijd geruststellend kennis te nemen van de mate van deskundigheid van de toekomstige artsen in de opvoedingsfase. Vele factoren zijn debet aan de vermindering van de groei van de kwaliteit van het onderwijs in vrijwel alle vakgebieden, hoewel in toenemende mate onderwijs-technisch verbeteringen het een en ander kunnen compenseren. Het eindproduct blijkt echter niet meer voldoende toegerust te zijn voor de veelomvattende taak van de arts, hetgeen overigens in de afgelopen decennia reeds tot uitdrukking was gekomen in

steeds verdergaande specialisatie en in de registratie volgens strenge regels als specialist, sociaal-geneeskundige of huisarts.

Geneeskunst is volgens mij voor het overgrote deel een zaak van een goed hart en een gezond hoofd en kan vrijwel geheel plaatsvinden op het arbeidsterrein van de huisarts. De huidige werkers op dit arbeidsterrein zijn evenwel onvoldoende medisch-technisch geëquipeerd, zowel wat betreft bemanning als kennis, voorts maatschappelijk onvoldoende geschoold om de door velen gewenste verschuiving van ziekenhuis naar thuiszorg te bewerkstelligen.

Het uitspreken van deze wens alleen betekent nog niet dat deze vervuld wordt en het opwrijven van Hendriks' lamp geeft hem wel glans maar geen geest. Er is maar één manier om hierin verandering te brengen. De beroepsopleiding tot huisarts dient zo spoedig mogelijk langer te worden dan nu het geval is. Wanneer u aan mij zou vragen: hoe lang?, dan is er ook slechts één antwoord: *zo lang mogelijk!*

Grensaafbakening

Een ander vraagstuk van groot belang voor de toekomst van de K.N.M.G. is de grensaafbakening van de gezondheidszorg, waarbij zorgvuldig dient te worden onderzocht welke betekenis men wil toekennen aan het begrip gezondheid en aan de inhoud van de zorg. Het verschaft duidelijkheid aan de artsen-gemeenschap wat betreft hun werkerterrein en de inhoud van de opleiding, beroepsopleiding en nascholing. Overigens ben ik van mening dat bij deze trias van de scholing de vrijblijvendheid tot een minimum beperkt dient te blijven. Nauwkeurige grensaafbakening heeft verder grote praktische betekenis voor de financiering en voor duidelijkheid ten aanzien van de politieke verantwoordelijkheid.

Dit vraagstuk zou met voorrang moeten worden behandeld door het beleidsvormende apparaat van de beroepsorganisatie van artsen. Het kiezen van de

grenzen hierbij zal ruim en flexibel moeten zijn en in het bijzonder zal aandacht moeten worden geschonken aan het oplossen van de problematiek die ontstaat op de grensvlakken met andere disciplines die eveneens groeien en hun grenzen verleggen.

Een uiterst boeiende opgave die ieder van ons tot een succes gemaakt wil zien en een grootse opdracht voor de K.N.M.G. Zij kieze daarbij haar doel: *zo wijs mogelijk!* Erasmus heeft gezegd – en ik zou het zelf hebben kunnen doen – 'een arend vangt geen vliegen'.

Dames en Heren, Mijn bewogenheid met de medemens en de gezondheidszorg welke voortkomt uit mijn persoonlijke ervaringen in het machtige arts-beroep, zou mij kunnen verleiden u urenlang te kluisteren aan uw met opzet ongemakkelijk gebouwde stoelen en het zou inderdaad erg lang duren voordat de voorzitter van de congrescommissie ingreep en schuchter achterom zou komen om mij te zeggen ermee op te houden. Het lijkt mij dan ook beter dit uit mijzelf te doen.

Wederom, Erasmus wist het al: 'voorkomen is beter dan genezen', hetgeen iets heel anders is dan: 'voorkomen is beter'.

Gaarne spreek ik de hoop uit dat u een goed congres mag hebben dat de beloften inlost die in het onderwerp zijn gelegen en dat u tevens naast de noeste arbeid de gelegenheid zult hebben uw geest te ontspannen en het lichaam te verkwikken in deze gezellige stad beneden de rivieren. Daarbij hoop ik dat zowel u als ik *zo lang mogelijk* gezond zullen blijven.

Ik verklaar het congres voor geopend.